

08.10.2012
520

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

"Muğla'nın Yatağan ilçesini tehdit eden termik santralin atık küllerinin depolandığı Kapubağ Köyü'nde çevre felaketi yaşanmaktadır. Yatağan kül dağı ıslahında kullanılan suyun olumsuz etkileri ile ilgili olarak köylülerimiz mağdur durumdadır. Kül bastırma suyunun bölge zeminini yumuşatmasından ve oluşturduğu basınçtan dolayı taşkın oluşturarak, kül göletindeki suyun Kapubağ Köyü'ne boşalması yakın zaman içerisinde gerçekleşebilecek bir felakettir. Doğanın ve köylülerin korunması ve mağduriyetlerin giderilmesi" amacıyla, Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca "Meclis Araştırması" açılmasını saygılarımızla arz ederiz.

Sergin Tanırlı
Mv

DOĞAN ZAFER
MİADE MvK

Musfeli

Candan Yüceer
TEKİRDAĞ Mv

① Prof. Dr. Nurettin DEMİR
Muğla Milletvekili

Özgür İzzet
Mv

Alihan N. N. N.
Bis...

Mehmet Ali Edizoglu
Hatay Mv.

Umut Oran
İstanbul Mv.

Ali Sarıdoğan
Gaziantep Mv.

Ali Sarıdoğan
Etiler Mv.

Haydar Akar
Kocaeli Mv.

Dr. Melvet Şeker
Gaziantep Mv.

Dr. Ayhan
Gaziantep Mv.

Musan Çekes
Gaziantep Mv.

GEREKÇE ÖZETİ:

Yatağan Termik Santrali, 1982 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. Eskihisar, Tınaz, Bağyaka, Yeşilbağcılar bölgelerinden Türkiye Kömür İşletmeleri Güney Ege Linyitleri Kurumu tarafından santrale sağlanan düşük kalorili, yüksek kül ihtiva eden ortalama 15.000 ton/gün kömürün yakılması ile elektrik enerjisi elde edilmektedir. Üretilen enerji, Ege Bölgesi'nin birçok yerleşimine iletilmektedir. Santral, Yatağan İlçe merkezine 4 kilometredir. Termik santralden kaynaklanan küller santralin 2 km güneybatısında, Yatağan ovasının bittiği yerde Kapubağ Köyü'nün 1 km kuzeybatısında Alazeytintepe, Bakacaktepe, Peynirlitepe'nin oluşturduğu vadi içerisinde bulunan "kül dağı ıslah alanına" boşaltılmaktadır.

Kül üzerine, termik santralin soğutma suyu- sızıntı suları verilmektedir. Yani kül bastırmada kullanılan su, zaten "kirleticiler" içermektedir. Zaten kirli olan su, kül üzerine boşaltıldıktan sonra daha çok kirlenerek gölet suyuna karışmaktadır. Kül dağı ıslah çalışmaları neticesinde milyonlarca metreküp su kül üzerine dökülerek alana verilmiştir. Önemli sorunlardan birisi, kül dağı ıslah çalışmalarında kullanılan milyonlarca metreküp suyun yer altı suyundan karşılanmasıdır. Yıllar boyunca yeraltından çekilen milyonlarca metreküp su termik santralde kullanılmış ve bu alanda depolanarak bir göl oluşturulmuştur. Yer altından çekilen bunca suyun, "1. derece deprem bölgesi" olan Yatağan ovasını olumsuz yönde etkileyeceği, hafif sarsıntı halinde taşkın olabileceği ve Kapubağ Köyü'nün milyonlarca metreküp su ile boğulacağı ve verimli tarım arazilerine sahip Yatağan ovasının sular altında kalacağı aşikardır.

Yatağan ovasında tarımsal faaliyetlerde yer altı suyu kullanılmaktadır. Bölgede güçlü bir yeraltı su rezervi mevcuttur. "Kül dağı ıslah çalışmaları" neticesinde oluşan gölet çevresinde, daha önce açılmış sondaj kuyularından zeminin "geçirimli" olduğu anlaşılmaktadır. Ve uzmanlar tarafından yapılan gözlemler ve araştırmalar neticesinde, kül göletindeki suyun yer altı suyuna karıştığı ispatlanmaktadır. Netice olarak, kül göletini oluşturan su içerisinde "kadminyum, kurşun, mangan, demir" gibi ağır metaller ve bunun yanında eser miktarda da olsa "siyanür" tespit edilmiştir.

Aynı zamanda yapılan analizler sonucunda suyun pH değerinin 12 civarında (bazik) olduğu gözlemlenmiştir. pH'sı 12 olan acı bir su, ne içmek için ne de tarımsal sulama için uygundur.

Yüksek pH'lı sıvılar, bırakın insan vücudunu metallerde bile tahriş edici özelliktedir. Su pH'sının yüksek olması su içerisinde aynı zamanda amonyak ve amonyum bulunduğunun işaretçisidir. "Amonyak", gümüş takımların temizlenmesine, kumaş lekelerinin çıkarılmasına yarar. Tıpta yakıcı olarak kullanılır. İçmek veya tarla sulamak için kullanılmaz.

Köy halkı, bölgede açılan kuyulardan su ihtiyacını karşılamaktadır. Parası olan arıtma cihazı (osmoz) kullanarak su içmektedir. Köy alanında bile su içmek için arıtma cihazı kullanılması, köylünün su içebilmek için para ödemesi bu ülkenin halini ortaya koymaktadır. Cihaz kuramayan fakir köylü ise hastalıklarla boğuşmaya belki yavaş ve acılı bir ölüme mahkum hale gelmiştir. Gerek bizim tarafımızdan ve gerekse uzmanlar tarafından bölge halkı ile yapılan görüşmelerde, su içerken metal tadı aldıkları, suyun şişkinlik yaptığı, dilde yanma, kramplar ve benzeri şikayetler yaşadıklarını ifade etmektedirler. Sadece su içerek bu zehirli maddeleri vücuda almayız. Buranın suyu, Yatağan ovasının tarımsal sularına da karışmaktadır. Bitkiler de insanlar gibi bu maddeleri vücutlarında biriktirmektedir. İnsanlar ve diğer canlılar da bu bitkileri yediklerinde doğal olarak bu maddeleri bünyelerine alır ve biriktirirler.

Bu bilgiler ışığında, Muğla'nın Yatağan ilçesini tehdit eden santralin atık küllerinin depolandığı Kapubağ Köyü'nü ziyaretimizde yaptığımız incelemeler ve uzmanların görüşleri neticesinde, burada bir çevre felaketi yaşandığını tespit etmiş bulunmaktayız. Yatağan ve bölge halkı tehlikededir. İvedilikle kül gölünde önlem alınması ve bu konuyla ilgili bir "Meclis Araştırması" açılması gerekmektedir.

GENEL GEREKÇE:

Yatağan Termik Santrali, 1982 yılından bu yana faaliyet göstermektedir. Eskihisar, Tınaz, Bağyaka, Yeşilbağcılar bölgelerinden, Türkiye Kömür İşletmeleri Güney Ege Linyitleri Kurumu tarafından santrale sağlanan düşük kalorili, yüksek kül ihtiva eden ortalama 15.000 ton/gün kömürün yakılması ile elektrik enerjisi elde edilmektedir. Üretilen enerji Ege Bölgesi'nin birçok yerleşimine iletilmektedir. Santral, Yatağan ilçe merkezine 4 km, Yatağan tarım alanlarına mücavirdir. Termik santralden kaynaklanan küller santralin 2 km güneybatısında Yatağan ovasının bittiği yerde, Kapubağ Köyünün 1 km kuzeybatısında Alazeyintepe, Bakacaktepe, Peynirlitepe'nin oluşturduğu vadi içerisinde bulunan, "kül dağı ıslah alanına" boşaltılmaktadır.

Kapubağ Köyü ile kül dağının arasında Peynirlitepe'yi oluşturan sırt bulunmaktadır. Tepeyi oluşturan sırt ile su yüzeyi arasında yaklaşık 10 metrelik kot farkı kalmıştır. Bölge jeolojisi incelendiğinde, yer yer "kum-çakıl, mermer" ve "şist" olduğu gözlemlenmektedir. Kül bastırma suyunun bölge zeminini yumuşatmasından ve oluşturduğu basınçtan dolayı taşkın oluşturarak, kül göletindeki suyun Kapubağ Köyü'ne boşalması yakın zaman içerisinde gerçekleşebilecek bir felakettir.

Kül üzerine, termik santralin soğutma suyu- sızıntı suları verilmektedir. Yani kül bastırmada kullanılan su, zaten "kirleticiler" içermektedir. Zaten kirli olan su, kül üzerine boşaltıldıktan sonra daha çok kirlenerek gölet suyuna karışmaktadır. Kül dağı ıslah çalışmaları neticesinde milyonlarca metreküp su kül üzerine dökülerek alana verilmiştir. Önemli sorunlardan birisi, kül dağı ıslah çalışmalarında kullanılan milyonlarca metreküp suyun yer altı suyundan karşılanmasıdır. Yıllar boyunca yeraltından çekilen milyonlarca metreküp su termik santralde kullanılmış ve bu alanda depolanarak bir göl oluşturulmuştur. Yer altından çekilen bunca suyun, "1. derece deprem bölgesi" olan Yatağan ovasını olumsuz yönde etkileyeceği, hafif sarsıntı halinde taşkın olabileceği ve Kapubağ Köyü'nün milyonlarca metreküp su ile boğulacağı ve verimli tarım arazilerine sahip Yatağan ovasının sular altında kalacağı aşikardır.

Köy halkı, bölgede açılan kuyulardan su ihtiyacını karşılamaktadır. Parası olan arıtma cihazı (osmoz) kullanarak su içmektedir. Köy alanında bile su içmek için arıtma cihazı kullanılması, köylünün su içebilmek için para ödemesi bu ülkenin halini ortaya koymaktadır.

Cihaz kuramayan fakir köylü ise hastalıklarla boğuşmaya belki yavaş ve acılı bir ölüme mahkum hale gelmiştir. Gerek bizim tarafımızdan ve gerekse uzmanlar tarafından bölge halkı ile yapılan görüşmelerde, su içerken metal tadı aldıkları, suyun şişkinlik yaptığı, dilde yanma, kramplar ve benzeri şikayetler yaşadıklarını ifade etmektedirler. Sadece su içerek bu zehirli maddeleri vücuda almayız. Buranın suyu, Yatağan ovasının tarımsal sularına da karışmaktadır. Bitkiler de insanlar gibi bu maddeleri vücutlarında biriktirmektedir. İnsanlar ve diğer canlılar da bu bitkileri yediklerinde doğal olarak bu maddeleri bünyelerine alır ve biriktirirler.

Bölge halkı ile yaptığımız görüşmelerde, vatandaşlar durumu santral yetkililerine defalarca bildirdiklerini ama ilgilenilmediğini belirtmektedirler. Ayrıca bazı çiftçiler tarım arazilerinin, 5 yıldan bu yana suları yükselen kül gölü altında kaldığını da ifade etmektedir.

Yatağan ovasında tarımsal faaliyetlerde yer altı suyu kullanılmaktadır. Bölgede güçlü bir yeraltı su rezervi mevcuttur. “Kül dağı ıslah çalışmaları” neticesinde oluşan gölet çevresinde, daha önce açılmış sondaj kuyularından zeminin “geçirimli” olduğu anlaşılmaktadır. Ve uzmanlar tarafından yapılan gözlemler ve araştırmalar neticesinde, kül göletindeki suyun yer altı suyuna karıştığı ispatlanmaktadır. Bu araştırmalar, içeriğinde kül göletindeki suyun ağır metal ihtiva edip etmediğini de konu etmiştir. Netice olarak, kül göletini oluşturan su içerisinde “kadminyum, kurşun, mangan, demir” gibi ağır metaller ve bunun yanında eser miktarda da olsa “siyanür” tespit edilmiştir. Aynı zamanda yapılan analizler sonucunda, suyun pH değerinin 12 civarında (bazik) olduğu gözlemlenmiştir. pH’sı 12 olan acı bir su ne içmek için ne tarımsal sulama için uygun değildir. Yüksek pH’lı sıvılar bırakın insan vücudunu, metallerde bile tahriş edici özelliktedir. Su pH’sının yüksek olması, su içerisinde aynı zamanda “amonyak” ve “amonyum” bulunduğunun işaretçisidir. “Amonyak”, gümüş takımların temizlenmesine, kumaş lekelerinin çıkarılmasına yarar. Tıpta yakıcı olarak kullanılır. İçmek veya tarla sulamak için kullanılmaz.

Çevre konusunda gelişmekte olan ülkemizde çoğu elektrikli ve elektronik eşyalarda bile kullanımı yasaklanan “kadminyum” ve “kurşun” bu su içerisinde bulunmaktadır. Aynı zamanda zehirli olan “siyanür” de bu su içerisinde eser miktarda da olsa bulunmaktadır. Siyanürün “eser miktarda” olması, olumsuzluk yaratmayacağı anlamına gelmemektedir. Su miktarının fazla olması nedeni ile “eser miktar” söylemi kullanılmaktadır. Suyun buharlaşması, sızması vb. etkenlerden sonra “siyanür”, etki gösterebilecek seviyeye ulaşılabilir.

Ağır metaller karaciğer, beyin, kemik iliği, böbrek gibi yaşamsal organlara birikerek geri dönüşümü mümkün olmayan ağır hasarlar verebilir. Mesela, “kurşun” kemik iliği için toksik bir maddedir.

Köy halkı, bölgede açılan kuyulardan su ihtiyacını karşılamaktadır. Parası olan köylüler arıtma cihazı (osmoz) kullanarak su içmektedirler. Köy alanında bile su içmek için arıtma cihazı kullanılması, köylünün su içebilmek için para ödemesi, bu ülkenin halini ortaya koymaktadır. Cihaz kuramayan fakir köylü ise hastalıklarla boğuşmaya, hatta yavaş ve acılı bir ölüme mahkum hale gelmiştir. Gerek bizim tarafımızdan ve gerekse uzmanlar tarafından bölge halkı ile yapılan görüşmelerde, köylüler “su içerken metal tadı aldıklarını, suyun şişkinlik yaptığını, dilde yanma, kramplar ve benzeri şikayetler yaşadıklarını” ifade etmektedirler. Ayrıca buranın suyu, Yatağan ovasının tarımsal sularına da karışmaktadır. Bitkiler de insanlar gibi bu maddeleri vücutlarında biriktirmektedir. İnsanlar ve diğer canlılar da bu bitkileri yediklerinde de doğal olarak bu maddeleri bünyelerine alır ve biriktirirler.

Müşterinin adı / adresi Customer name / address		YEŞ YENİKÖY YATAĞAN ELEKTRİK ÜRETİM VE TİC A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ - YATAĞAN TERMİK SANTRALİ İŞLETİME MÜDÜRLÜĞÜ, P.K.1	
Numunenin barkod numarası Barcode number of test item		S120702003	Merkez'e kabul tarihi The date of receipt in the Center
Numunenin adı ve tarihi Name and identity of test item		KÜL HARAJI GÖLETİ SUYU, 1 adet 5 l	Laboratuvara kabul tarihi The date of receipt in the laboratory
Açıklamalar Remarks			
Numunenin geldiği ülke (*) Origin of the sample		Beyanname numarası ve tarihi (*) Declaration number and date	
Giriş gümrüğünün adı (*) The name of the customs of entrance		Raporun Sayfa Sayısı Number of pages of report	
Deneyin yapıldığı tarih ve laboratuvar Testing date and laboratory		12/07/2012 GAMA SPECTROMETRI LABORATUVARI	
Deney metodu ve partımanları Test method and parts		Gama Spektrometrik Yöntem (ASTM E 181-2003)	
Sıra No Test Number	Deney Adı Name of the test	Ölçüm Sonuçları (Birim) Measurement Results (Unit)	Ölçülebilir (ÖN) Measurable (ON)
1	** Gama Spektrometrik Yöntem ile Toprak ve Yalıtım Malzemelerinde Ra-226, Th-232, Cs-137 ve K-40 Analizi	Ra-226 < ÖMD Th-232 < ÖMD K-40 < ÖMD Cs-137 < ÖMD Cs-134 < ÖMD	Minimum Değer (Birim) Minimum Level (Unit) 0 Bq/kg 0 Bq/kg 0 Bq/kg 0 Bq/kg 0 Bq/kg
Değerlendirme Evaluation		Analizi yapılan numune tespit edilebilir bir gama radyoaktivitesi gözlenmemiştir.	

Türk Akreditasyon Kurumu (TURKAK) deney raporlarının tanınması: Envanterde Avrupa Akreditasyon Birliği (EA) ve Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC) ile karşılıklı tanıma anlaşmasını imzalamıştır.
The Turkish Accreditation Agency (TURKAK) is signatory to the international agreements of the European co-operation for the Accreditation (EA) and of the International Laboratory Accreditation (ILAC) for the Mutual recognition of test reports.
(*) Sadece ithal edilecek ürünler için yazılmaktadır. (**) Only for import goods.
(**) İşareti deney akreditasyonu kapsamındadır. (**) The test results relate only to the sample tested. Beyan edilen genişletilmiş ölçüm belirsizliği, standart belirsizliği, k=2 olarak alınan genişletme katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan değerdir ve %95 oranında güvenilirlik sağlamaktadır.

Bunların yanı sıra kül içerisinde radyoaktif maddelerin olduğu dilden dile dolaşmaktadır. Bu söylentiler, su içerisinde “uranyum” olduğunu da ifade etmektedir. Termik santral yetkilileri, Atom Enerjisi Kurumu'na analiz yaptırmışlardır.

Analiz sonuçları “sezyum, radon, thoryum” radyoaktivitelerini içermekte ve radyoaktivite gözlemlenmediği belirtilmektedir. Ancak, alanda “uranyum” olduğu yıllardır bilinmekte ve bu nedenle “uranyum radyoaktivitesine” bakılmamıştır. Ayrıca yapılan analiz numunesinin “nereden, ne zaman, kim tarafından, uygun şartlarda alınıp alınmadığı” bilinmemektedir. “Kül göletinin radyoaktivitesi” bir soru işaretidir.

Kül Gölü ve civarındaki incelemelerde, bölgeden alınan su analiz raporlarındaki farklılar da dikkat çekicidir. Devletin farklı kurumları, aynı su numuneleri için farklı görüşler vermiştir. İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 'Bu su hayvancılıkta kullanılamaz' demiş ancak, İl Sağlık Müdürlüğü 'Bu suyu insanlar içebilir, temiz' demiştir.

Bu kirliliklerin yanı sıra, atık depolama tesisinin Çevre Mevzuatı açısından da incelenmesi gerekmektedir. Muğla'nın Yatağan İlçesi'ndeki termik santral küllerinin suyla bastırılarak depolandığı 'kül barajının' izin verilen sahanın dışına taşarak, “orman ve tarım arazilerine” girdiği de belirtilmektedir.

Yatağan Orman İşletme Müdürlüğü, santral atıklarının depolandığı ilçeye bağlı Kapubağ Köyü'ndeki “kül gölü”nün izin verilen saha dışındaki 26 dönüm orman arazisi ile 15 dönüm tarım arazisine taşıdığını tespit ederek, savcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Kapubağ Muhtarlığı da Orman ve Su İşleri Bakanlığı DSİ 21'inci Bölge Müdürlüğü 213'üncü Şube Müdürlüğü'ne dilekçeyle başvurarak, tarım arazilerine girildiğini bildirmiştir. Muhtarlık ayrıca “kül gölü”nün çevresinin piknik alanına dönüştüğünü, yasak olmasına rağmen yüzmek için göle girildiğini belirterek gerekli önlemlerin alınmasını da istemektedir.

Yönetmeliklere göre,

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİ çerçevesinde,

11- Tehlikeli ve Özel İşleme Tabi Atıklar:

d) Tehlikeli atık ihtiva eden atık barajları, atık havuzları.

13- 10 milyon m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarma veya suyu yeraltında depolama projeleri

15- Su depolama tesisleri (Göl hacmi 10 milyon m³ ve üzeri olan baraj ve göletler.).

ç) Atık barajları ve/veya atık havuzları,

27- Alt yapı tesisleri:

1) 1 milyon m³/yıl ve üzeri yeraltı suyu çıkarma veya yeraltında depolama projeleri,

m) Su depolama tesisleri (göl hacmi 5 milyon m3 ve üzeri baraj ve göletler).

Kapsamında mevcut göletin Çevresel Etkilerinin irdelenmesi gerekmektedir.

Ancak böyle bir şey yapılmamıştır.

ATIKLARIN DÜZENLİ DEPOLANMASINA DAİR YÖNETMELİK çerçevesinde,

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, düzenli depolama tesislerine ilişkin teknik esaslar ile atıkların düzenli depolama tesislerine kabulü ve atıkların düzenli depolanmasına ilişkin usul ve esaslar ile alınacak önlemleri, yapılacak denetimleri ve tabi olunacak sorumlulukları kapsar. **Hükmü bulunmasına rağmen herhangi bir denetim veya yaptırım uygulanmamıştır.**

ÇEVRE KANUNUNCA ALINMASI GEREKEN İZİN VE LİSANSLAR HAKKINDA YÖNETMELİK ve TEHLİKELİ MADDELERİN SU VE ÇEVRESİNDE NEDEN OLDUĞU KİRLİLİĞİN KONTROLÜ YÖNETMELİK çerçevesinde,

Kapsamında çevre izin/lisansı alınması gerektiği halde her hangi bir izini bulunmamaktadır.

SU KİRLİLİĞİ KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ çerçevesinde,

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı, Ülkenin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyelinin korunması ve en iyi bir biçimde kullanımının sağlanması için, su kirlenmesinin önlenmesini sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirmek üzere gerekli olan hukuki ve teknik esasları belirlemektir.

Hükmü bulunmasına rağmen herhangi bir denetim veya yaptırım uygulanmamıştır.

TOPRAK KİRLİLİĞİNİN KONTROLÜ VE NOKTASAL KAYNAKLI KİRLENMİŞ SAHALARA DAİR YÖNETMELİK çerçevesinde,

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; alıcı ortam olarak toprağın kirlenmesinin önlenmesi, kirlenmenin mevcut olduğu veya olması muhtemel sahaları ve sektörleri tespit etmek, kirlenmiş toprakların ve sahaların temizlenmesi ve izlenmesi esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, toprak kirliliğinin önlenmesi, kirlenmenin mevcut olduğu veya olması muhtemel sahaların ve sektörlerin tespiti, kayıt altına alınması, kirlenmiş toprakların ve sahaların temizlenmesi ve izlenmesine ilişkin teknik ve idari usul ve esasları kapsar.

Hükmü bulunmasına rağmen herhangi bir denetim veya yaptırım uygulanmamıştır.

Bu bilgiler ışığında, Muğla'nın Yatağan ilçesini tehdit eden santralin atık küllerinin depolandığı Kapubağ Köyü'nü ziyaretimizde yaptığımız incelemeler ve uzmanların görüşleri neticesinde burada çevre felaketi yaşandığını tespit etmiş bulunmaktayız. Yatağan ve bölge halkı tehlikededir. İvedilikle kül gölünde önlem alınması ve bu konuyla ilgili bir “Meclis Araştırması” açılması gerekmektedir.